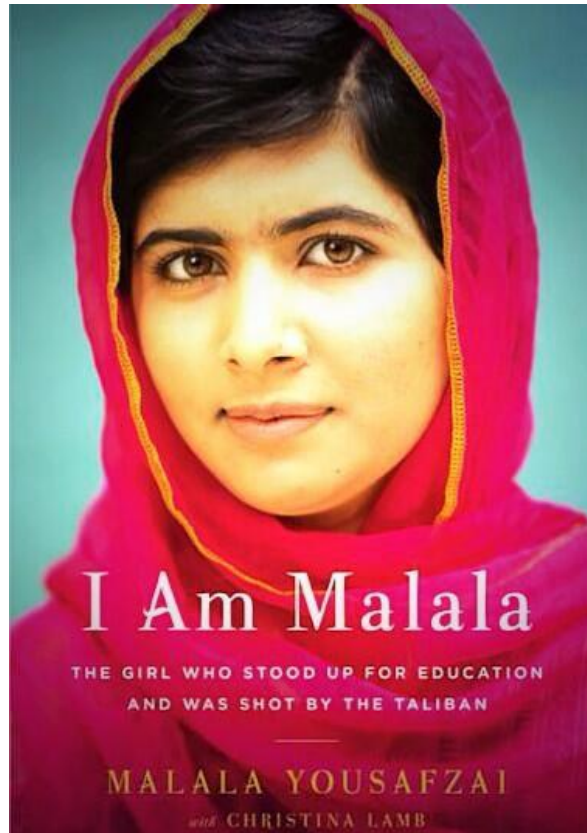

I AM MALALA
เด็กหญิงผู้เปลี่ยนโลก พลิกแผ่นดินสันติภาพ

กองบรรณาธิการ

หนังสือชื่อ : I AM MALALA

ชื่อผู้แต่ง : Malala Yousafzai

ชื่อผู้แปล : สหชน สากลทรรศน์

สำนักพิมพ์ : สำนักพิมพ์มติชน : ๒๕๕๗

๑.บทนำ

Malala Yousafzai เด็กหญิงที่ถูกยิงศีรษะประสังค์ต่อชีวิตเพียงเพราะอยากไปโรงเรียน จากเหตุการณ์นั้นส่งผลเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมโลกต่อสิทธิเด็ก ผู้หญิงกับการศึกษา รวมทั้งสะท้อนภาพความจริงเกี่ยวกับความรุนแรงทางการเมือง ความเชื่อ ศาสนา และสิทธิพลเมืองของกลุ่มนักรบฏอลิบัน (Taliban) ที่เป็นผู้ปกครองประเทศปากีสถานในช่วงเวลานั้น และจากความรุนแรงนั้นสะท้อนความจริงของเด็กหญิงคนหนึ่งที่ทำด้วยเจตนาที่มุ่งมั่น บริสุทธิ์ จนทำให้ Malala ได้รับการพิจารณาเสนอชื่อเข้ารับรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ ในวัย ๑๗ ปี หญิงสาวที่ปรากฏภาพดวงตาสดใส สะท้อนถึงความมุ่งมั่น และประวัติของการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่ง “เป้าหมาย” ที่เรียกว่า

“สิทธิ” ทางการศึกษาสำหรับเด็กและสตรี รวมไปถึงบทบาทของเด็กหญิงผู้เป็นแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนทั่วโลกในเรื่องการศึกษา ดังคำกล่าวของคณะกรรมการมอบรางวัล ให้เหตุผลในการตัดสินให้รางวัลโนเบล สาขาสันติภาพแก่ **Malala** ว่า”

“แม้จะยังเป็นเยาวชน แต่ Malala Yousafzai ได้ต่อสู้เพื่อสิทธิในการศึกษาของเด็กผู้หญิงมาหลายปี และเป็นตัวอย่างให้กับเด็กๆและเยาวชนได้เห็นว่า พวกเขาก็สามารถที่จะมีส่วนในการเปลี่ยนแปลง ในสิ่งที่พวกเขาเผชิญอยู่...มาลาล่า ได้แสดงให้เห็นถึงสิ่งนี้ แม้ในสถานการณ์ที่อันตรายที่สุด และเธอได้กลายเป็นตัวแทน เป็นปากเสียง เพื่อสิทธิในการศึกษาของเด็กผู้หญิงทั่วโลก”

หนังสือเล่มนี้ในภาพรวมเป็นบันทึกเรื่องเล่าประวัติด้วยตัวเองของของ Malala Yousafzai ที่เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ณ เมืองมินโกร่า (Mingora) เขตสวัต (Swat) จังหวัดไคเบอร์ปัคตูนควา (Khyber Pakhtunkhwa) พ่อของเธอนายไซอูดดิน (Ziauddin) เป็นเจ้าของโรงเรียนสตรีแห่งหนึ่งในเขตสวัต (Swat) ในช่วงต้นปี ๒๕๕๐ อิทธิพลของกลุ่มนักรบตีอาวูรหวัรรุนแรงฏอลิบาน (Taliban) ได้ขยายตัวเติบโตขึ้น มีมัวลานา ฟาสลุลลาห์ (Maulana Fazlullah) เป็นผู้นำอาศัยผลประโยชน์จากช่วงเศรษฐกิจที่กำลังซบเซาทำการรวมอำนาจในเขตสวัต การสอนกฎหมายศาสนาอิสลามผ่านทางวิทยุกระจายเสียง FM และเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในเขตปกครองของกลุ่มในช่วงเวลานั้น

หนังสือนี้จึงเป็นบันทึกชีวิตที่เธอบันทึกไว้ แม้จะผ่านการประดิษฐ์สร้างผ่านตัวหนังสือและการเล่าเรื่องที่ผ่านการกลั่นกรองมาบ้างแล้ว แต่นัยหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า “เธอ” พยายามเล่าให้เห็นถึง “โอกาสทางการศึกษา” ที่ต้องดิ้นรนแสวงหา หรือ “การศึกษาคือฐานของการพัฒนา” ที่หมายถึงการพัฒนาตนเอง คน ทั้งเด็กและสตรี ในสังคมที่เธออยู่ โดยเฉพาะความเท่าเทียมทางการศึกษาของเด็กและสตรีในชุมชนของที่เธออยู่อาศัย ถึงแม้เรื่องราวใน I AM MALALA จะเกิดขึ้นในปากีสถาน ซึ่งอาจจะดูไกลตัว แต่ประเด็นความคิดในหนังสือเล่มนี้ ไม่ใช่เรื่องไกลตัวเลย เพราะมันคือปรากฏการณ์หนึ่งของการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในสังคมที่เธออยู่อาศัย และการต่อสู้ขั้นนั้นยังนับเป็นแรงบันดาลใจต่อประชาคมโลกด้วยเช่นกัน ดังคำที่ Malala กล่าวกับที่ประชุมในองค์การสหประชาชาติว่า “หยิบหนังสือของเราและปากกาของเราขึ้นมา มันเป็นสิ่งที่ทรงอำนาจกว่าอาวุธ เด็กหนึ่งคน ครูหนึ่งคน หนังสือหนึ่งเล่ม และปากกาหนึ่งด้าม เปลี่ยนโลกนี้ได้”

บันทึกนี้ยืนยันความเชื่อของเธอที่ว่า “ปากกาสามารถสู้กับปลายกระบอกจากปืนได้” เธอเขียนเรื่องราวของเธอ อธิบายความไม่เท่าเทียมของมนุษย์ในปากีสถานให้ผู้คนได้รับรู้ พร้อมคืนกลับเป็นความตระหนักรู้ จากผู้คนทั่วโลก ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความพยายามที่จะช่วยเหลือ และยกระดับสังคมในปากีสถาน ไปสู่การลดความรุนแรงทางการเมืองและความเชื่อทางศาสนาแม้ผลจะเกิดขึ้นไม่ได้มากก็ตาม

๒.การศึกษาที่ต้องต่อสู้

“...เด็กและสตรีถูกทารุณและเข่นฆ่าบนแผ่นดินปากีสถานอาจเป็นเรื่องเกือบธรรมดาไปเสียแล้ว ไม่ใช่เพราะพื้นฐานของคนปากีสถานคือคนเหี้ยมโหด แต่ด้วยคำสอนที่ถูกบิดเบือนซึ่งกลุ่มฏอลิบาน (Taliban) ยึดถือทั้งยังพยายามใช้หลักคำสอนนั้นมาครอบให้ชาวปากีสถานต้องทำตาม สิทธิต่างๆ ซึ่งเด็กและสตรีควรมีจึงลดทอนเหลือเพียง 'ผู้หญิงเหมือนสัตว์เลี้ยง' ที่ต้องรอรับความช่วยเหลือจากผู้ชายเท่านั้น หรืออีกนัยหนึ่ง ผู้ชายคือเจ้าของชีวิตของสตรีปากีสถาน จะทำอะไรต่อพวกเขาก็ได้ ไม่เว้นแม้การทำร้ายหรือฆ่า...” นี่คือข้อความบางส่วนที่บันทึกอยู่ในหนังสือนี้

หนังสือเล่าถึงประสบการณ์การเรียกร้องผ่านการ “ทำ” คือการดื้อแพ่งที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎของกลุ่มฏอลิบาน (Taliban) ที่มีอำนาจในการปกครองประเทศในช่วงเวลานั้น ที่ดำเนินนโยบายแบบเชิงกร้าว และมีนโยบายว่าสตรีและผู้หญิงไม่ควรเรียนหนังสือ Malala เป็นเด็กหญิงที่กล้าแสดงออกคนหนึ่งที่รักเรียนและการทำกิจกรรม ซึ่งไม่น่าแปลกสำหรับสังคมเสรี แต่เด็กผู้หญิงแบบเธอเป็นเหมือนอาชญากรในสายตาของใครหลายคน ภายในสังคมจารีตอย่างปากีสถาน ระหว่างที่มอลาลาเดินทางกลับจากโรงเรียน ทหารนักรบฏอลิบาน (Taliban)ยิงศีรษะเธอ เพียงเพราะเธอเป็นเด็กหญิงที่อยากไปโรงเรียน การไม่สนใจกฎที่ห้าม และยังคงไปเรียนหนังสือเท่ากับเป็น “การทำทลาย” และ “ต่อต้าน”

ดังนั้นสิ่งที่เธอทำ เท่ากับเป็นผู้ต่อต้าน และพฤติกรรมนั้นจึงตกเป้าสังหารของกลุ่มฏอลิบาน (Taliban) เพราะ Malala เป็นผู้ทำลายกรอบที่ฏอลิบาน (Taliban) สร้างขึ้น แต่ Malala ก็มีทัศนะว่า ฏอลิบาน (Taliban) อ้างคำสอนที่ไม่ตรงกับเจตนารมณ์ทางศาสนา การบิดเบือน คำสอนที่แท้จริง และทัศนะนั้นจึงมีผลต่อพฤติกรรมความเชื่อด้วยการที่...เธอยังคงไปเรียนหนังสือ เธอยังคงอ่านหนังสือ เขียนหนังสือ ทั้งกล้าพูดในสิ่งที่ควรพูด กล้าทำในสิ่งที่ควรทำ... พฤติกรรมนี้ถูกตีตราว่าเป็นผู้นอกคอกจากฏอลิบาน (Taliban) รวมทั้งเป็นการท้าทาย แต่การทำทลายของเธามาจากฐานคิดและความเชื่อทางศาสนาที่ว่า “...ถ้าพระเจ้าทรงต้องการให้เราเป็นอย่างนั้น พระองค์ก็คงไม่สร้างมนุษย์ให้แตกต่างกันเสียขนาดนี้หรอก...” (มอลาลา ยูซาฟไซ, ๒๕๕๗ : ๑๒๙) จากความเชื่อดังกล่าวเธอจึงต้องการเป็นผู้ปลดปล่อยต่อความเชื่อนั้น ด้วยความรู้ ปัญญา และการศึกษา สิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงโลก และปลดแอกผู้คนจากกรงขังทางความคิดได้คือการศึกษา ซึ่งทำได้โดย **“เด็กหนึ่งคน ครูหนึ่งคน หนังสือหนึ่งเล่ม และปากกาหนึ่งด้าม”**

ดังนั้นพฤติกรรมและการกระทำที่ Malala ใช้อธิบายตัวเองต่อการศึกษา รวมทั้งรณรงค์ให้เด็ก สตรีอื่นได้รับการศึกษาด้วย เพราะเกิดจากการถูกปลูกฝังในเรื่องการศึกษา ประกอบกับการที่บิดาของเธอ เป็นเจ้าของโรงเรียนที่มองว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ และในเวลาเดียวกันการพัฒนานั้นจะกลายเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้มนุษย์ในสังคมนั้นกลายเป็น **“คนคุณภาพ”** ที่จะต้องได้รับการสนับสนุนให้มีหรือส่งเสริมให้มืออย่างเป็นระบบในทุกสังคมและประชาชาติ

ภาพที่ ๑ : Malala ขณะเข้ารับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพประจำปี ๒๕๕๗ ที่กรุงออสโล ประเทศนอร์เวย์ เมื่อวันที่ ๑๐ ธ.ค.๒๕๕๗

๓.การศึกษาเป็นของมนุษย์ทุกคน บทอันว่าด้วยเสรีภาพและการพัฒนา

ญอลิบาน (Taliban) นำกฎหมายอิสลามที่เข้มงวดที่สุดเข้ามาใช้ การควบคุมคนให้อยู่ภายใต้การปกครองด้วยกระบอบปืน ผสมกับการล้างสมองด้วยอุดมการณ์ทางศาสนา ดังนั้น การบั่นทอนเรื่องการศึกษาจึงเป็นกลยุทธ์อีกอย่างหนึ่ง บรรดาโรงเรียนจึงถูกวางระเบิด ครูและนักเรียนถูกลอบทำร้าย ประชาชนแสดงความคิดเห็นได้ แต่ต้องเป็นความเห็นที่ไปในทางเดียวกับญอลิบาน (Taliban) เท่านั้น ผู้ที่เห็นต่างจะต้องเผชิญกับความตาย

ในสายตาชาวโลก ญอลิบาน (Taliban) มีภาพลักษณ์ที่ไม่สู้ดีในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้หญิง ผู้หญิงมีค่าแทบไม่ต่างจากวัวควาย หน้าที่มีเพียงดูแลบ้านและให้กำเนิดลูกเท่านั้น ญอลิบาน (Taliban) ปิดเบือนคำสอนของอิสลาม และสั่งห้ามไม่ให้ผู้หญิงไปโรงเรียน ผลของการขาดการศึกษาคืออวิชชา คนที่ไร้การศึกษาอาจถูกชี้นำหรือล้างสมองได้ง่าย ผู้หญิงที่ไร้การศึกษาต้องพึ่งพาผู้ชายไปตลอดชีวิต

แต่สังคมในอุดมคติของเด็กหญิง Malala คือสังคมที่มีเสรีภาพ ทุกคนเท่าเทียมกัน ทุกคนสามารถเปิดปากหรือจรดปลายปากกาแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เพราะเธอเชื่อว่าพระเจ้ามีเหตุผลที่สร้างมนุษย์ขึ้นมาอย่างหลากหลาย และต้องเป็นสังคมที่ปราศจากความรุนแรง สำหรับเธอหนทางเดียวที่จะปลดปล่อยผู้คนสู่เสรีภาพได้คือการศึกษ เพราะการศึกษาเป็นสิ่งทรงพลังที่จะช่วยขจัดความเขลา ความยากจน และความเหลื่อมล้ำในสังคม

Malala มองว่า การศึกษาไม่ใช่เรื่องของตะวันตกหรือตะวันออก หากแต่เป็นเรื่องของมนุษย์ทุกคน การศึกษาไม่ได้หยุดแค่เพียงป้อนข้อมูลต่างๆ เข้าไปในสมองของนักเรียน แต่ต้องเป็น

การศึกษาที่สอนให้คนกล้าตั้งคำถาม กล้าแสดงความคิดเห็น และกล้าแสดงตัวตนของตัวเอง การศึกษาในอุดมคติคือการมีความคิดเชิงวิพากษ์ ดังเช่นมาลาลาและพ่อของเธอดำเนินและปฏิบัติ อยู่ พร้อมทั้งตะขบตะขามว่า “ในเมื่อนักการเมืองลัทธิอ่อนโยนเปลี่ยน-ก็ต้องมีใครสักคนพูดอะไรออกมา”

๔. ความตาย : บทลงโทษของผู้แข็งขันต่อโครงการ

สถานการณ์ความขัดแย้ง และการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ปากีสถานและ ตะวันออกกลางอื่นๆ ซึ่งมีกองกำลังติดอาวุธควบคุมอำนาจอยู่คล้ายการตีกรอบหนาและแข็งให้คน บริสุทธิ์ดำเนินชีวิตไปตามครรลองที่กองกำลังฯต้องการให้เป็น แต่แน่นอนว่ายิ่งกรอบหนาเท่าไร พื้นที่ที่ถูกบีบอัดมากแค่ไหน แรงดันภายในนั้นย่อมมากขึ้นทุกวัน จนระเบิดออกไม่วันใดก็วันหนึ่ง...

ความรุนแรงของผู้ตีแผ่ ความตายเป็นสัญลักษณ์ของการหยุดเพื่อยั้ง พฤติกรรมที่อยู่ นอกเหนือการกำหนดหรือการสั่ง ในวันที่ มาลาลา ถูกกลุ่มนักรบฏอลิบัน (Taliban) ได้ทำการ สังหารเพื่อ “สั่งสอน” ผู้ขัดคำสั่ง “ทว่ากระสุนนัดนั้นไม่ฆ่าเธอ” ซ้ำยังส่งให้ Malala Yousafzai เป็นที่รู้จักทั่วโลกในฐานะ ‘ตัวแทนแห่งสันติภาพ’

เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อ

“...๙ ตุลาคม ๒๕๕๕ Malala ถูกลอบยิงจากมือปืนฏอลิบัน (Taliban) ขณะเธอนั่งรถ โรงเรียนกลับบ้าน โดยมีมือปืนสวมหน้ากากได้หยุดรถโรงเรียน มีผู้บาดเจ็บจากการลอบยิงครั้งนี้ ๓ คน ส่วน Malala โดนกระสุนสองนัด นัดหนึ่งที่ศีรษะ และอีกนัดหนึ่งที่ต้นลำคอ ทำให้เธออยู่ใน สภาพบาดเจ็บสาหัสอยู่หลายวันจนเมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๕ กลุ่มผู้นำศาสนา ๕๐ คนใน ปากีสถานได้ออกแถลงการณ์ฟัตวา (fatwa) แสดงความไม่เห็นด้วยกับเหตุการณ์ลอบยิงครั้งนี้ แต่ ได้รับตอบกลับจากพวกฏอลิบันว่าพวกเขาตั้งใจจะฆ่ามาลาลาและบิดาของเธอให้ได้จริงๆ จนเมื่อ วันที่ ๑๕ ตุลาคมเธอได้ถูกย้ายไปรักษาตัว ที่ประเทศอังกฤษ...”

ในหน้าที่มาลาลาถูกยิงแล้วต้องผ่าตัด ในความรู้สึกของพ่อบอกว่าลูกเป็นเหมือนจักรวาล สำหรับพ่อ หนังสือให้รายละเอียดรวม ๆ ว่า “...สำหรับพ่อลูกคุณนี่ ลูกเป็นเหมือนมิตรสหายที่เคียงบ่า เคียงไหล่ในการต่อสู้ คือไม่ได้สอนเพียงหนังสือ แต่สอนวิถีคิด วิถีมองโลก โดยยึดมั่นศรัทธาใน ศาสนา เขาจึงพูดถึงความดีตลอด...”

จากเหตุการณ์ลอบสังหารฏอลิบัน (Taliban) มอบความตายให้แก่เด็กสาวคนหนึ่ง บทเรียนที่สั่งสอนผู้แข็งขัน ในความเป็นจริงเหตุการณ์นั้นควรที่จะเจียบงันไปพร้อมกับควันจางๆ จากปลายกระบอกปืน แต่เหตุการณ์ไม่ได้เป็นเช่นนั้นภาพข่าวที่ปรากฏ คือ เด็กถูกยิงเพราะไป โรงเรียน กลายเป็น “ปรากฏการณ์” ไปทั่วโลก พร้อมกับข้อเท็จจริงอีกหลายมุมเกี่ยวกับ สถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในประเทศปากีสถานในช่วงเวลานั้น ภาพของเธอถูกจับจ้อง มาพร้อมกับ “การศึกษา” เพื่อการพัฒนา “สิทธิเสรีภาพทางการศึกษา” หรือรวมไปถึง “เด็ก สตรีกับพื้นที่ทางศาสนาและความเชื่อ” จากสถานการณ์และบทบาทของเธอในฐานะผู้สร้างแรงบันดาลใจในประชาคม จนได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้เข้ารับรางวัลสาขาสันติภาพ

จากเหตุการณ์ลอบสังหารได้ข้อสรุปว่า

มฤตยูมิอาจคร่า “วิถีแห่งผู้กล้า”

ภาพที่ ๒ Malala เข้าพบ Barack Obama ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา และครอบครัว Michelle Obama และ Malia Obama ที่ทำเนียบประธานาธิบดี เมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๖

๕. ผู้สร้างแรงบันดาลใจ และ Noble Prize รางวัลแห่งผู้กล้า

ความกล้า และการรณรงค์อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพทางการศึกษาของ เด็ก และสตรี ทำให้ Malala ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ที่มีอายุน้อยที่สุด อายุ ๑๗ ปีในขณะนั้น โดยได้รับรางวัลร่วมกับนายไกรลาส สัตยาธิ นักรณรงค์เกี่ยวกับสิทธิเด็กในอินเดีย วัย ๖๐ ปี การได้รับรางวัลดังกล่าวจึงเหมือนเป็นภาพสะท้อนของ ความกล้า และการสร้างแรงบันดาลใจแก่เด็ก และสตรีทั่วโลก ที่แสดงให้เห็นประจักษ์ว่า “พลังของเยาวชน” มีจริงและสามารถสร้างให้เกิดผลในเชิง ประจักษ์ได้ พลังเยาวชนเช่น Malala หากเกิดขึ้นแล้วจะหยุดไม่ได้ เพราะพลังของเด็กคือการมองไป ที่อนาคต อนาคตที่พวกเขาต้องไปดำเนินชีวิต จุดที่ Malala เห็นเหมือนกันคือเราจะอยู่บนโลกนี้โดย ที่ไม่มีการศึกษาได้อย่างไร

ภาพลักษณ์ที่ชัดเจนของผู้กล้า

“การศึกษาคือสิ่งเดียวที่ทำให้คนอยู่ในอนาคต หนังสือ I Am Malala พูดเรื่องอนาคตใน มือเรา คุณจะดึงอนาคตออกจากมือเราได้อย่างไร คุณไม่ให้เราเรียนแล้วคุณจะให้เราถอยหลังไปอยู่ กับอดีตหรืออย่างไร มันเป็นไปได้ไม่ได้ ในขณะที่ฏอลิบาน (Taliban) พยายามบ่อนบางอย่าง มาลาลาก็พยายามทำลายกำแพงนั้น” หนังสือเล่มนี้เล่าไว้อย่างนั้น

หลังจากที่มาลาลาได้รับรางวัลโนเบล มาลาลายังเป็นเป้าหมายสังหารสำคัญของฏอลิบาน (Taliban) เธอยังกลับเข้าประเทศปากีสถานไม่ได้ แต่เสียงที่เธอส่งผ่านทั้งบนเวทีสหประชาชาติและ ในหน้ากระดาษของหนังสือ I Am Malala ถูกตีแผ่ให้คนในประชาคมโลกนี้รับรู้อย่างกว้างขวาง

แม้เธอจะกลับบ้านในปากีสถานไม่ได้ตลอดชีวิต ทว่าชื่อของหญิงสาวคนนี้จะสร้างแรง กระเพื่อมให้ทุกคนได้เข้าใจคำว่า ‘สิทธิเสรีภาพ’ และสามารถเกิดขึ้นได้จาก ‘พลังเยาวชน’ เช่นเธอ และคนอื่น ๆ อีกจำนวนมาก ขอเพียง “เริ่ม” และลงมือ “ทำ”

รางวัล Noble Prize คือสิ่งกระตุ้นให้การ “เรียน” จะยังคงดำเนินต่อไป

ดังที่คนหนึ่งที่กล่าวในคราวได้รับรางวัลว่า

“เมื่อฉันรู้ว่าได้รับรางวัล โนเบล สาขาสันติภาพ ฉันตัดสินใจว่าจะไม่ลาเรียน ฉันควรจะเรียนจนครบชั่วโมงเรียนที่มี .. ฉันเข้าเรียนวิชาฟิสิกส์ แล้วก็วิชาอังกฤษ ฉันก็เรียนเหมือนวันปกติ” เป็นคำบอกเล่าของผู้เขียน แต่นัยหนึ่งได้ก่อให้เกิดการสร้างแรงบันดาลใจแก่คนจำนวนมาก ดังที่ IUrban ได้กล่าวถึง Malala ในฐานะเป็นแบบที่ควรจดจำว่า “...ขอร่วมชื่นชมในความกล้าหาญของ มาลาล่า และความมุ่งมั่นยืนหยัดในสิ่งที่เปี่ยมประโยชน์ และมีความสำคัญต่อชุมชนของตัวเอง ภารกิจของ มาลาล่า เป็นตัวอย่างที่ดี ที่พลเมืองคนธรรมดาๆคนหนึ่ง จะมีความกล้าหาญ และลุกขึ้นต่อต้านคนที่ใช้อาวุธเข้าควบคุมชุมชน เธอกล้าหาญที่จะต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิที่เธอเชื่อว่าเธอควรจะได้รับ โดยไม่เกรงกลัวต่อผู้ที่ใช้อาวุธและกำลัง...”

๖. ปีน ปากกา และหนังสือ

จากเหตุการณ์ชีวิตที่เกิดขึ้นจริงของ Malala ทำให้เกิดหนังสือเรื่อง I Am Malala ซึ่ง Malala เป็นผู้บันทึกเรื่องราวด้วยตนเอง โดยบอกเล่าเรื่องราวชีวิตและการต่อสู้ของเธอกับพ่อในปากีสถาน ทั้งยังได้นักข่าวดีเด่นอย่างคริสติน่า แลมบ์ (Christina Lamb) เป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และการเมืองของประเทศนี้ ทำให้ I Am Malala เป็นหนังสือที่หลากหลายทั้งประสบการณ์ตรงในพื้นที่ และมุมมองร่วมกับมิติทางสังคมอื่นที่แตกต่าง

พร้อมกันนั้นหนังสือเล่มนี้ ยังเป็นหลักฐานยืนยันว่าอนุภาพแห่ง “ปากกา” หนังสือเล่มเดียว ข้อเขียนเรื่องเดียว ทำให้ทั่วโลกรับรู้ถึงความอยุติธรรม ความไม่เสมอภาค และความผิดปกติของความเชื่อ และการแสดงออกต่อความเชื่อผ่านการเมือง การปกครอง ทำให้ชื่อของมาลาล่าเป็นที่จดจำ นิตยสาร Forbes จัดให้เธอเป็นหนึ่งในผู้หญิงอิทธิพลที่สุดของโลก และเป็นบุคคลอายุน้อยที่สุด ที่ได้รับการเสนอชื่อให้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในปี ๒๕๕๗

“อาวุธ” ของมาลาลามีแสนยานุภาพมากกว่าปืนชนิดใดๆ ใครว่าปากีสถานเป็นเรื่องไกลตัว ไม่ว่าประเทศไหนบนโลกล้วนมีประวัติศาสตร์การต่อสู้ทางการเมือง ทุกประเทศล้วนมีพัฒนาการและจุดบอด มนุษย์ทุกหนแห่งล้วนมีความคิดจิตใจไม่ต่างกัน การอ่านเรื่องของคนอื่น จึงเป็นเหมือนกระจกเงาที่สะท้อนตัวตน เพื่อให้เราตรวจสอบตัวเอง

ดังที่คนของ ดร.สิริกร มณีรินทร์ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้คำนิยมเสริมในหนังสือเล่มนี้ไว้ว่า “ในหนังสือมีตอนหนึ่งที่มาลาล่าไปได้ยินชาวเบนซี บุตโตถูกฆ่าตาย แล้วมีคนบอกว่าดีแล้วที่ถูกฆ่า มาลาล่าก็มาเล่าให้พ่อฟัง พ่อก็บอกว่าอย่างไรก็ต้องเรียนศาสนา เพราะเราต้องฟังครูสอนศาสนาเพื่อสอนอัลกุรอาน แต่ลูกมีอิสระที่จะตีความ (มาลาล่า ยูซาฟไซ , ๒๕๕๗ : ๑๓๙) การสอนให้เข้าใจพร้อมทั้งส่งเสริมวิธีการคิดอย่างเป็นระบบระหว่างความรู้ ความจริงและความเชื่อ จึงเป็นเหมือนแสงที่ปลายอุโมงค์ให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจต่อวัฒนธรรมทางการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อการศึกษาเป็นสำคัญ

สิ่งที่มาลาลาต่อสู้คือพลังทั้งที่เป็นอาวุธ พลังของกลุ่มผู้ชายที่ยึดเอาหลักศาสนามากดี ผู้หญิงและคนในสังคม แล้วยังต้องต่อสู้กับบริบทสังคมในปากีสถาน คือการที่เด็กผู้หญิงจะออกมาพูดหรือชี้นำสังคมมันเป็นเรื่องไม่ควรพึงปฏิบัติ ดังนั้นมาลาลาจึงยืนอยู่ท่ามกลางพายุหลายด้านมาก” ดังทัศนะของพรเพ็ญ คงขจรเกียรติ ผู้อำนวยการมูลนิธิसानวัฒนธรรม ก็บอกว่าโอกาสที่มาลาลาได้มาจากครอบครัว คือครอบครัวเปิดโอกาสให้คิดแตกต่างได้ “...การละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดจากการใช้อำนาจเกินขอบเขต อีกมุมหนึ่งของการกดขี่มันมีมุมของการเลือกปฏิบัติอยู่ด้วย มาลาลาเองเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกับฏอลิบาน (Taliban) ดังนั้นสิ่งที่เธอต่อสู้ไม่ใช่แค่กรอบของรัฐบาลเท่านั้น แต่เป็นกรอบของการมีอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ แม้เป็นศาสนาเดียวกันแต่เธอก็ต่อสู้กับอำนาจกลุ่มศาสนาที่ติดอาวุธ...”

แม้เรื่องราวจะผ่านไป แต่การต่อสู้ยังไม่ได้จบอยู่แค่นี้ เพราะในความเป็นจริงปีน ปากกา และหนังสือ สะท้อนความต่างที่ยังคงมีอยู่ในจริงในสังคมโลกที่ไม่เฉพาะ Malala แต่ยังคงหมายถึงความจริงที่จะต้องยึดยืนให้ปรากฏว่าการศึกษาคือพลังแห่งอนาคตเหมือนที่มาลาลา ทำและดำเนินพร้อมต่อสู้มาจนกระทั่งเกือบทั้งชีวิตในเหตุการณ์นั้น แต่เป็นเครื่องยืนยันได้อย่างหนึ่งว่า “ปิ่น” และความรุนแรงไม่สามารถพรากพร้าความมุ่งมั่นตั้งใจได้

๗.ความเป็นอื่นที่ต้องไม่แตกต่าง

มีประเด็นที่น่าสนใจปรากฏในบันทึกบอกเล่าอีกจำนวนมาก แต่ภาพที่ประสงค์นำเสนอคือการมุ่งเป้าหมายไปที่การสื่อสารที่สะท้อนความจริง ความเหมือนและความต่าง ของความเชื่ออุดมคติทางการเมือง และการใช้ความเชื่อ ผ่านการเมืองและการปกครองนั้น ดังกรณีของกลุ่มฏอลิบาน (Taliban) ได้เข้ามาปกครองประเทศในช่วงเวลาหนึ่ง โดยนำระบบเผด็จการที่อิงแอบอยู่กับระบบคิดทางศาสนา มาใช้เป็นกรอบในการบริหาร หรือการจัดการ ทำให้วิถีชีวิต นับตั้งแต่การเป็นอยู่ถูกเงื่อนไขทางศาสนาและการปกครองทางการเมืองครอบ “ขัง” ไว้ ซึ่งในหนังสือนี้มาลาลา ได้บันทึกและเล่าไว้ว่า “พวกฏอลิบาน (Taliban) พรากเสียงเพลงไปจากพวกเรา จากนั้นก็พรากพระพุทธรูปและท้ายสุดพวกเขาก็พรากประวัติศาสตร์ของพวกเรา...ฏอลิบาน (Taliban) ทำลายพระพุทธรูปรวมถึงสถูปต่าง ๆ ที่เราเคยใช้เป็นที่พักผ่อนสถานที่เหล่านั้นอยู่มานานหลายพันปี และเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ของเราตั้งแต่สมัยจักรวรรดิคุชาน พวกนั้นเชื่อว่ารูปปั้นและภาพวาดถือเป็นฮาราม หรือเป็นสิ่งหมิ่นศาสนา เป็นบาป สิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นของต้องห้าม...” (มาลาลา ยูซาฟไซ, ๒๕๕๗ :๑๒๘)

ความแตกต่างระหว่างศาสนา ความเชื่อ แนวคิด นโยบายทางการเมือง ส่งผลเป็นการแสดงออกเป็นพฤติกรรม และการกระทำ นัยหนึ่งเป็นความงดงาม นัยหนึ่งเป็นความขัดแย้งแข่งขัน หรือสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมและการกระทำ กระทั่งกลายเป็นความบกพร่องล้มเหลวในการดำเนินชีวิตหรือการอยู่ร่วมกันในชุมชนและสังคม

๘.บทสรุป

บันทึกบอกเล่าของ Malala อาจดูเหมือนเหมือนเรื่องเล่า หรือบันทึกของนักบันทึกที่มีปรากฏอยู่ทั่วไป แต่บันทึกเหล่านั้นได้สะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ สถานการณ์ และการเมืองได้อย่างหนึ่งว่า การใช้อุดมคติทางศาสนา การเมือง ได้กลายเป็นเงื่อนไขในการก่อหรือสร้างความรุนแรงให้เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์ และในเวลาเดียวกัน การตีความทางศาสนาที่คับแคบ รวมไปถึงการนำไปใช้ด้วยความเชื่อว่าเป็นสิ่งสร้างที่สมบูรณ์และพร้อม ได้กลายเป็น “โศกนาฏกรรม” ทางศาสนาที่อยู่ในปากีสถาน ฏอลิบาน (Taliban) ถูกเล่าผ่านหนังสือถึงการทำลายล้างทางความเชื่อกรณีการทำลายพระพุทธรูปอันเป็นสัญลักษณ์ความต่างทางความเชื่อของพวกเขา การห้ามสตรีเรียนหนังสือ รวมไปถึงการใช้ความรุนแรงต่อการศึกษาของสตรี เด็ก หรือผู้ที่ไม่เชื่อฟังและนำไปสู่การจัดการศึกษาโดยไม่ฟังคำทัดทาน สิ่งที่ Malala แสดงออก เรียกร้องจนได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ และองค์กรสหประชาชาติยังได้กำหนดวันเกิดของเธอ คือ ๑๒ กรกฎาคม ค.ศ.๑๙๙๗ (๒๕๔๐) ในวันที่เธอครบรอบ ๑๖ ปี ให้เป็นวัน **Malala Day** เพื่อเป็นการระลึกถึงบทบาทและความสำคัญของเธอในการส่งเสริมสิทธิเด็ก และสตรีทางการศึกษา โดยมาลาลาได้กล่าวถึงวันนี้ว่า “Malala day is not my day. Today is the day of every woman, every boy and every girl who have raised their voice for their rights.”

ดังนั้น หนังสือเรื่องนี้มีเรื่องราวจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับเธอที่ร่วมสมัยและเกี่ยวข้องกับความเป็นความตายของชีวิตอีกจำนวนมาก แต่สิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นจากหนังสือนี้คือความจริงของช่วงเวลา และปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนผ่านของมนุษย์จากช่วงเวลาหนึ่งสู่ช่วงเวลาหนึ่ง เราคงไม่ได้บอกว่าสิ่งที่เล่าและปรากฏในหนังสือว่าจะปรากฏเป็นความดี ถูกต้อง จริงแท้ ไปเสียทั้งหมด แต่นำเสนอเพื่อให้เห็นเป็นปรากฏการณ์ของมนุษยชาติตามที่เกิดขึ้นของแต่ละช่วงเวลาอันเป็นบทบันทึกของประวัติศาสตร์มวลมนุษยชาติในพื้นที่หนึ่งที่เกิดขึ้นจริงดังปรากฏในบันทึกที่ชื่อ **I AM MALALA**

อ้างอิง

มาลาลา ยูซาฟไซ, **I AM MALALA : เด็กหญิงผู้เปลี่ยนโลก พลิกแผ่นดินสันติภาพ.**

สหชน สากลทรรศน์, ผู้แปล. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๕๗.

บันทึกขอบคุณ

กองบรรณาธิการกราบขอบพระคุณพระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ดร. ที่จัดซื้อหนังสือพร้อมมอบให้กองบรรณาธิการ นำมาเรียบเรียงเป็นบทวิจารณ์หนังสือดังที่ปรากฏ กราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วยความเคารพ